

Проблемні аспекти формування та розвитку об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону

Проведене аналітичне дослідження формування ОТГ областей Карпатського регіону (Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей). Виявлено особливості об'єднаних громад у регіоні – наявність у складі ОТГ населених пунктів, віднесених Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» до гірських, а також існування прикордонних громад. Проаналізовано відповідність сформованих ОТГ регіону критеріям спроможних територіальних громад (чисельність населення, питома вага базової дотації, витрати на утримання управлінського апарату), визначених Міністерством регіонального розвитку, житлово-комунального господарства та будівництва, та здійснено порівняння цих показників з середніми показниками по ОТГ України. Зроблено відповідні висновки. Акцентовано на впливі рівня соціально-економічного розвитку регіону на особливості формування внутрішнього потенціалу ОТГ. Виявлено залежність надходжень до бюджетів ОТГ від рівня їх економічного розвитку та розташування на території підприємницьких структур; обґрунтовано відсутність залежності між обсягом власних доходів на одну особу в ОТГ і чисельністю її жителів на основі проведеного ранжування. Проведено дослідження рівня соціально-економічного становища міських і сільських об'єднаних громад, виявлено суттєво нижчі показники дохідності бюджетів сільських територіальних громад на одну особу від міських ОТГ, що є результатом порівняно високого рівня розвитку міст і їх позиціонування як центрів економічного зростання.1

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, Карпатський регіон, гірські території, власні доходи на одну особу, економічний розвиток.

Постановка проблеми. Метою політики децентралізації в Україні є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні на основі принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Станом на 1 січня 2019 р. в Україні створено 876 ОТГ внаслідок об'єднання 4010 територіальних громад (36,6% усіх територіальних громад). Відтак в умовах завершення першого етапу реформи виникає потреба визначення особливостей розвитку ОТГ, а також визначення впливу соціально-економічного становища регіону на рівень їх фінансової спроможності.

Аналіз останніх досліджень. На сучасному етапі питання ефективності реалізації реформи децентралізації та формування і розвитку ОТГ в Україні є особливо актуальним. Його дослідженням займається багато науковців, зокрема О. Батанов [1], П. Жук [2; 3], М. Козоріз [4], І. Луніна [5], М. Мельник [2], І. Сторонянська [2], С. Шульц [2] та інші. Водночас в умовах завершення першого етапу реформи важливим є проведення детального аналізу розвитку ОТГ і визначення впливу становища регіону на їх фінансову спроможність.

Метою статті є визначення особливостей формування та розвитку об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону, обґрунтування проблем і можливих ризиків, які виникають у процесі розвитку громад.

Основні результати дослідження. Станом на 1 січня 2017 р. в областях Карпатського регіону створено 52 ОТГ (табл. 1), що становить 14,2% об'єднаних громад в Україні. Особливістю сформованих на території регіону громад є наявність ОТГ, до складу яких входять населені пункти, віднесені Законом [7] до категорії гірських (j ОТГ регіону) і визначені як такі, що мають недостатньо розвинуті сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність. Серед них 5 ОТГ – це громади зі 100% гірських населених пунктів у їх складі, 7 ОТГ характеризуються наявністю гірських населених пунктів у своєму складі.

**Проблемні аспекти формування та розвитку
об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону**

Таблиця 1

ОТГ Карпатського регіону, створені у 2015-2016 рр.

Рік створення	ОТГ	Чисельність населення	Площа	Кількість рад, що об'єдналися	Створена навколо міста / села/ селища	Примітки
Закарпатська область						
2015	Вільховецька ОТГ	12464	76,75	3	сільська	Входять гірські території
	Гячівська ОТГ	19533	91,35	3	міська	Прикордонна
2016	Полянська ОТГ	7698	162,01	3	сільська	Входять гірські території
Івано-Франківська область						
2015	Верхнянська ОТГ	10611	140,62	6	сільська	
	Печенжинська ОТГ	17496	184,45	8	селищна	Гірська
	Старобогородчанська ОТГ	6076	84,33	2	сільська	Входять гірські території
2016	Витвицька ОТГ	5975	154,94	5	сільська	Гірська
	Космацька ОТГ	8335	105,73	3	сільська	Гірська
	Матеївецька ОТГ	6713	78,61	4	сільська	Входять гірські території
	Нижньовербізька ОТГ	9718	64,99	4	сільська	
	Білоберізька ОТГ	2761	46,34	3	сільська	Гірська
	Більшівцівська ОТГ	6369	99,4	8	селищна	
	Г'ядицька ОТГ	9738	112,93	5	сільська	
	Глумацька ОТГ	18243	181,27	12	міська	
Львівська область						
2015	Бабинська ОТГ	4134	77,2	3	сільська	
	Бісковицька ОТГ	5567	55	3	сільська	
	Вільшаницька ОТГ	2866	79,1	2	сільська	
	Воле-Баранецька ОТГ	5276	69,4	3	сільська	
	Гніздичівська ОТГ	6386	57,6	3	селищна	
	Грабовецька ОТГ	4104	65,9	4	сільська	
	Дублянська ОТГ	2980	66,4	3	селищна	
	Заболотцівська ОТГ	2604	105,65	2	сільська	
	Луківська ОТГ	3637	54,7	2	сільська	
	Міженецька ОТГ	2404	45,5	2	сільська	Прикордонна
	Новокалінівська ОТГ	7384	108,3	5	міська	
	Новомиська ОТГ	5989	113	4	сільська	
	Новострілищанська ОТГ	2673	71,9	3	селищна	
2016	Гростянецька ОТГ	8087	190,4	6	сільська	
	Чукв'янська ОТГ	3260	76,8	2	сільська	
	Давидівська ОТГ	12283	78,5	5	сільська	
	Жовтанецька ОТГ	8513	130,1	3	сільська	
	Мостиська ОТГ	21721	258,43	11	міська	
	Нижанковицька ОТГ	2559	18,6	2	селищна	Прикордонна
	Судовишлянська ОТГ	10978	80,1	3	міська	
Ходорівська ОТГ	2565	331,4	12	міська		
	Шегинівська ОТГ	5449	147,3	4	сільська	Прикордонна
Чернівецька область						
2015	Вашковецька ОТГ	4870	58,67	2	сільська	Прикордонна
	Великокучурівська ОТГ	13802	10,31	3	сільська	
	Волоківська ОТГ	6192	60,8	6	сільська	
	Глибоцька ОТГ	10868	68,4	2	селищна	
	Клішківська ОТГ	7109	72,61	2	сільська	
	Мамалігівська ОТГ	12115	139,3	6	сільська	Прикордонна
	Недобоївська ОТГ	7055	79,5	3	сільська	
	Рукшинська ОТГ	6778	108,57	5	сільська	
	Сокирянська ОТГ	11125	82,16	2	міська	Прикордонна
	Усть-Путильська ОТГ	2236	92,06	2	сільська	Гірська
2016	Вашківська ОТГ	11581	136,2	3	міська	
	Вижницька ОТГ	17048	185,3	7	міська	Входять гірські території
	Красноільська ОТГ	11041	190,97	2	селищна	Прикордонна, входять гірські території
	Сторожинецька ОТГ	38526	496,22	11	міська	Входять гірські території
	Тереблеченська ОТГ	5362	67,78	2	сільська	Прикордонна
	Чудейська ОТГ	11446	85,66	2	сільська	Прикордонна

Систематизовано автором.

Центральним офісом реформ при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства визначено основні критерії, які сприяють формуванню спроможних ОТГ: чисельність населення не менше 5-7 тис. осіб, питома вага базової дотації не більше 30% від суми власних доходів, витрати на утримання управлінського апарату не більше 20% власних ресурсів громади [6].

Аналіз цих критеріїв у розрізі ОТГ Карпатського регіону та України загалом (табл. 2) дозволив дійти таких висновків:

Таблиця 2

Порівняння середніх показників формування та розвитку
ОТГ Карпатського регіону та України загалом

Показник	Одиниця вимірювання	Україна	Карпатський регіон
Площа	км ²	237,9	108,7
Чисельність населення	тис. осіб	8,5	9,0
Власні доходи на одну особу	грн	3005,7	1805,0
Рівень дотаційності бюджетів	%	11,6	27,0
Капітальні видатки на одну особу	грн	1453,3	1173,7
Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах (без трансфертів)	%	26,4	37,6

Систематизовано автором.

- по-перше, ОТГ Карпатського регіону за площею вдвічі менші середньоукраїнського значення, проте характеризуються більшою середньою чисельністю жителів на громаду (9,0 тис. осіб на протывагу 8,5 тис. осіб в середньому по ОТГ України), що пов'язане з особливістю формування адміністративно-територіальних одиниць первинного рівня в регіоні та високою густотою населення;
- по-друге, ОТГ регіону характеризуються суттєво вищим рівнем залежності від трансфертів з Державного бюджету – рівень дотаційності в середньому по регіону становить 27,0%, що вдвічі більше середнього по країні; аналіз рівня власних доходів на одну особу в ОТГ регіону дозволив констатувати суттєво нижчі показники (у 1,7 рази), ніж в середньому по Україні;
- по-третє, питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ Карпатського регіону становить 37,6%, що в 1,4 рази більше, ніж в середньому по Україні.

Аналіз показників формування та розвитку ОТГ Карпатського регіону за цими критеріями дозволив констатувати нижчий рівень фінансової спроможності останніх. Серед причин таких результатів слід першочергово виділити дві.

По-перше, це низький рівень економічного розвитку областей Карпатського регіону.

Оскільки більше половини населення регіону проживає в територіальних громадах, місцеві бюджети яких характеризуються нижчою за середньоукраїнську податковою спроможністю (рис. 1), можна констатувати нижчі середнього по Україні показники надходжень від ПДФО та податку на прибуток до місцевих бюджетів, що, своєю чергою, є прямим свідченням низького рівня розвитку економіки громад.

Доказом прямої залежності рівня економічного розвитку ОТГ та їх фінансової спроможності є аналіз надходжень до бюджетів ОТГ Карпатського регіону (рис. 2).

Вищими середнього по Україні обсягами власних доходів на одну особу в регіоні характеризуються лише шість ОТГ. Серед них п'ять ОТГ Львівської області (економічно розвинутої області регіону) та одна – Тячівська ОТГ Закарпатської області. Тячівська та Мостиська ОТГ – це громади, сформовані навколо економічно розвинутого міста, яке є центром району. Окрім того, Мостиська, Тячівська та Шегинівська ОТГ включають прикордонні території, а на території Мостиської та Шегинівської громад є пункти пропуску через державний кордон України, що теж сприяє економічному розвитку.

Проблемні аспекти формування та розвитку об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону

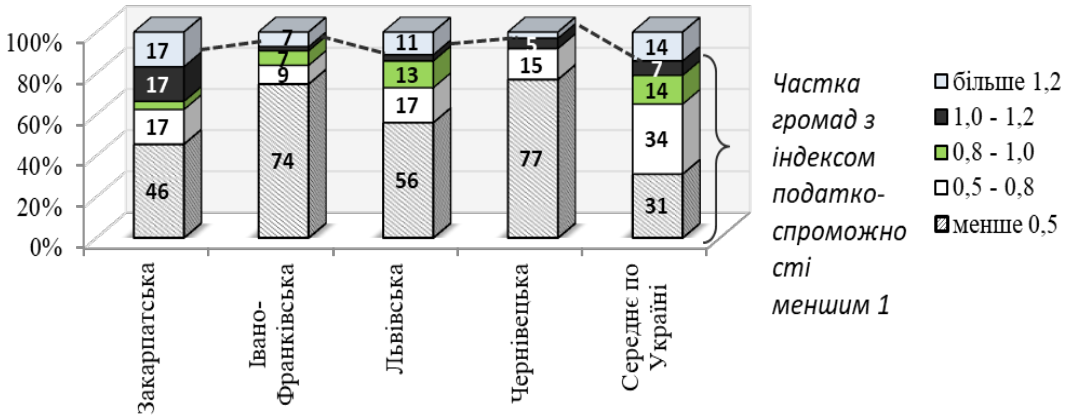

Рис. 1. Структура місцевих бюджетів областей Карпатського регіону за індексом податкоспроможності, 2017 р.

Побудовано автором.

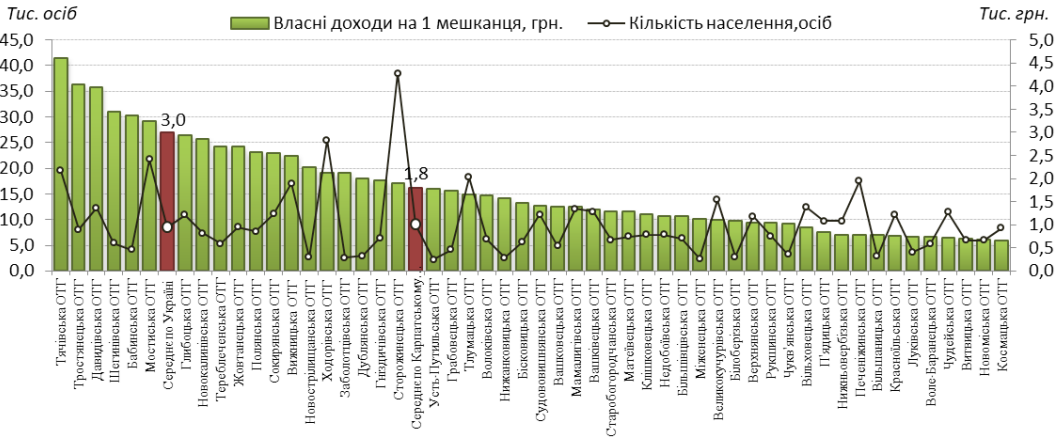

Рис. 2. Ранжування ОТГ Карпатського регіону за рівнем власних доходів на одну особу, 2017 р.
Побудовано автором.

Розвитку Давидівської та Трошчанської ОТГ сприяв географічний фактор: у першому випадку – розташування поблизу м. Львова, у другому – функціонування на території підприємств, що спеціалізуються на видобутку будівельних матеріалів, зокрема, піску і каменю, поклади яких є на території громади. Бабинська ОТГ характеризується високими доходами завдяки розташуванню на її території значної кількості АЗС.

Таким чином, можна зробити висновок: надходження до бюджетів ОТГ повністю залежить від рівня їх економічного розвитку, зокрема, розташування на території громади підприємницьких структур. Водночас не прослідковується залежність між обсягом власних доходів на одну особу в ОТГ та чисельністю її жителів.

По-друге, це наявність в складі j ОТГ населених пунктів, які Законом [7] визначені як гірські.

Серед ОТГ Карпатського регіону слід виділити:

- 5 громад з кількістю населених пунктів, меншою 50% у своєму складі (Матейківська та Сторожинецька (8,3% гірських населених пунктів у складі ОТГ), Полянська (22,2%), Вишняківська (30,0%), Старобогородчанська (40,0%));
- 2 громади з кількістю населених пунктів, рівною 50% (Вільховецька та Красноільська);

- 5 громад, які на 100% складаються з гірських населених пунктів (Білоберізька, Витвицька, Космацька, Печеніжинська, Усть-Путильська).

Аналіз динаміки власних доходів на одну особу, рівня дотаційності бюджетів ОТГ та частки видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах (рис. 3) дозволив констатувати: ОТГ, які входять до цієї категорії, характеризуються суттєво гіршими показниками фінансової спроможності.

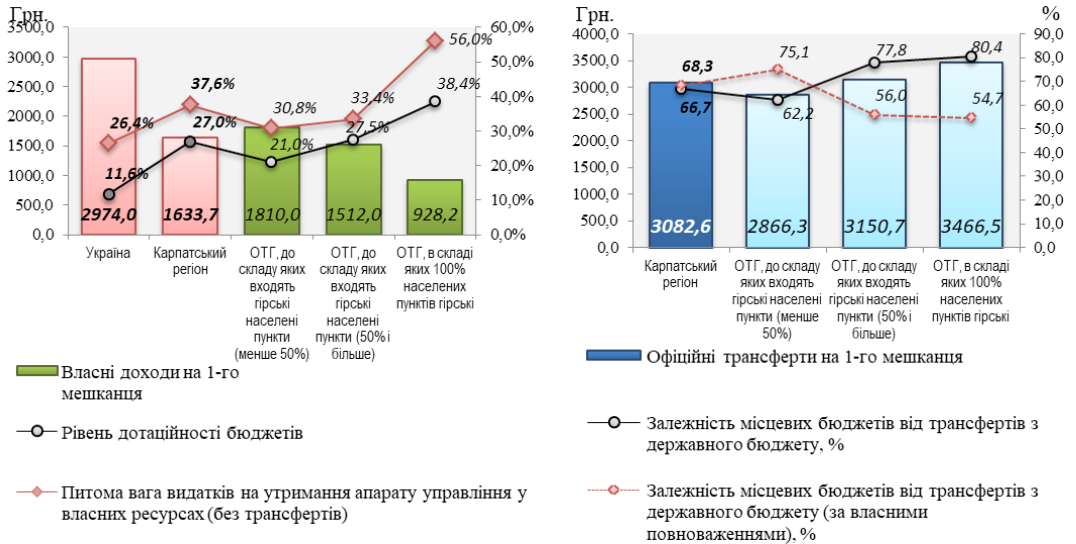

Рис. 3. Динаміка окремих показників розвитку ОТГ Карпатського регіону у 2017 р.

Побудовано автором.

Так, середній показник власних доходів на одну особу зменшується залежно від наявності в складі ОТГ гірських населених пунктів. Зокрема, по ОТГ, у складі яких 50% гірських населених пунктів, він становить 1512,0 грн на особу, що вдвічі менше середньоукраїнського значення, а по ОТГ зі 100% гірських населених пунктів у своєму складі – 928,2 грн, що втричі менше середньоукраїнського та в 1,8 рази середнього по регіону значення.

Щодо рівня дотаційності місцевих бюджетів, в ОТГ, у складі яких 100% населених пунктів гірські, цей показник становить 38,4%, що понад втричі більше середньоукраїнського значення (11,6%), у півтора рази більше показника по Карпатському регіону і в 1,4 рази більше ніж по ОТГ з 50% гірських населених пунктів у складі громади. Щодо частки видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах, в ОТГ з 100% гірських населених пунктів цей показник становить 56,0%. Такий показник свідчить або про фінансову неспроможність громади, або про суттєво збільшений штат управлінського апарату. Водночас про фінансову неспроможність таких громад свідчить і показник залежності місцевих бюджетів від трансфертів з Державного бюджету – 80,4%.

По-третє, це наявність у складі ОТГ Карпатського регіону незначної кількості міських ОТГ (менше 1/5 ОТГ) та, зокрема, відсутність громад, утворених навколо міст обласного значення.

Аналізуючи особливості формування та розвитку ОТГ Карпатського регіону, помітними є порівняно вищі показники економічного розвитку та фінансової спроможності громад, центрами яких є міста. Серед ОТГ Карпатського регіону таких громад десять.

Середній обсяг власних ресурсів на одного мешканця в міських ОТГ становить 2231,2 грн, що в 1,4 рази більше, ніж середнє значення по ОТГ регіону загалом (рис. 4).

Аналіз міських ОТГ регіону за цим критерієм дозволив констатувати: сім міських ОТГ характеризуються показниками власних доходів на одну особу, вищими

**Проблемні аспекти формування та розвитку
об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону**

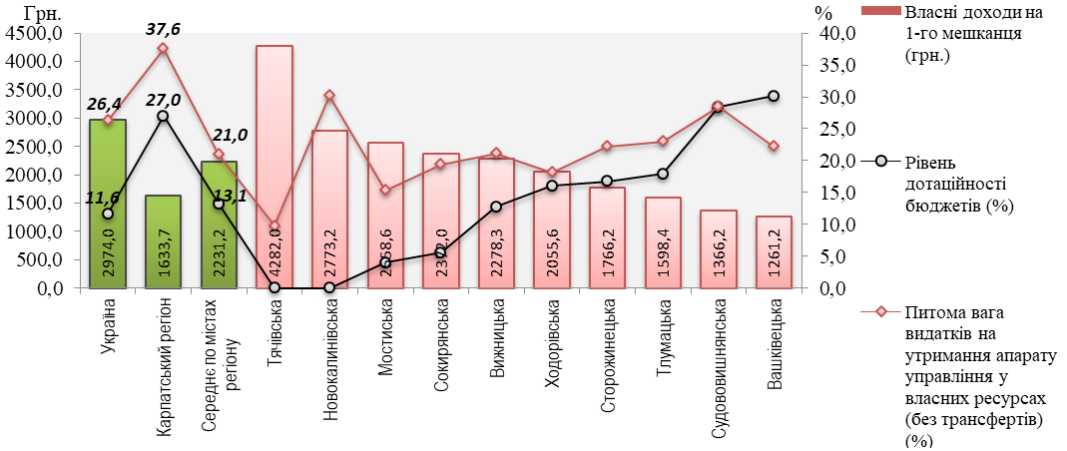

Рис. 4. Динаміка окремих показників розвитку міських ОТГ Карпатського регіону, 2017 р.

Побудовано автором.

середнього значення по регіону, і лише три (Вашківецька, Судовишлянська, Тлумацька ОТГ) з них – нижчими середніми доходами на особу по регіону.

Щодо питомої ваги видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах міських ОТГ, середнє значення коливається в межах 21,0%, що на 16,6 в. п. менше, ніж по ОТГ регіону і 5,5 в. п. менше середнього по Україні.

Значно нижчим, порівняно з середнім значенням по регіону (27,0%), є також рівень дотаційності бюджетів міських ОТГ (13,1%) – більше ніж у два рази. Причиною суттєвої різниці показників є наявність серед міських ОТГ двох громад з високим рівнем податкової спроможності – Тячівської та Новокалінінської ОТГ, до бюджетів яких не надходила базова дотація, а з бюджету Новокалінінської ОТГ до Державного бюджету направляється реверсна дотація.

Відтак з проведеного аналізу можна зробити висновок. Законодавчі зміни, спрямовані на перерозподіл ресурсу місцевих бюджетів від обласних і районних бюджетів на користь адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, результували у збільшення доходів бюджетів міст і їх можливостей забезпечувати економічний розвиток територій. Відтак в умовах формування ОТГ саме громади з містом, яке є центром економічного зростання та місцем концентрації ресурсів, мають вищі показники фінансової спроможності.

Необхідним під час дослідження рівня економічного розвитку ОТГ Карпатського регіону та визначення їх фінансової спроможності є проведення аналізу структури власних доходів бюджетів таких громад, що сприятиме обґрунтуванню закономірностей розвитку та можливих ризиків. Оскільки попередньо виявлено відмінності рівня фінансової спроможності ОТГ, у складі яких є гірські населені пункти, від інших об'єднаних громад регіону та України загалом, а також акцентовано увагу на особливостях економічного розвитку міських ОТГ, аналіз структури власних доходів проведено в розрізі таких груп ОТГ (рис. 5, рис. 6). У результаті отримано такі висновки.

1. У випадку аналізу ОТГ регіону в розрізі міських та сільських і селищних громад, виявлено суттєву різницю в складі доходів на одного мешканця. Якщо у випадку акцизного, земельного, єдиного податків та інших власних надходжень різниця незначна, то надходження ПДФО на особу у міських ОТГ становить в середньому 1273,0 грн, що вдвічі більше, ніж по сільських та селищних (690,0 грн). Різницю помітно і в структурі власних доходів таких громад. Питома вага ПДФО у власних доходах міських ОТГ становить 51,3%, що на 7,5 в. п. більше, ніж у сільських ОТГ.

Водночас, зважаючи на суттєво кращі показники податкових надходжень на особу в середньому по міських ОТГ регіону, ці показники значно нижчі

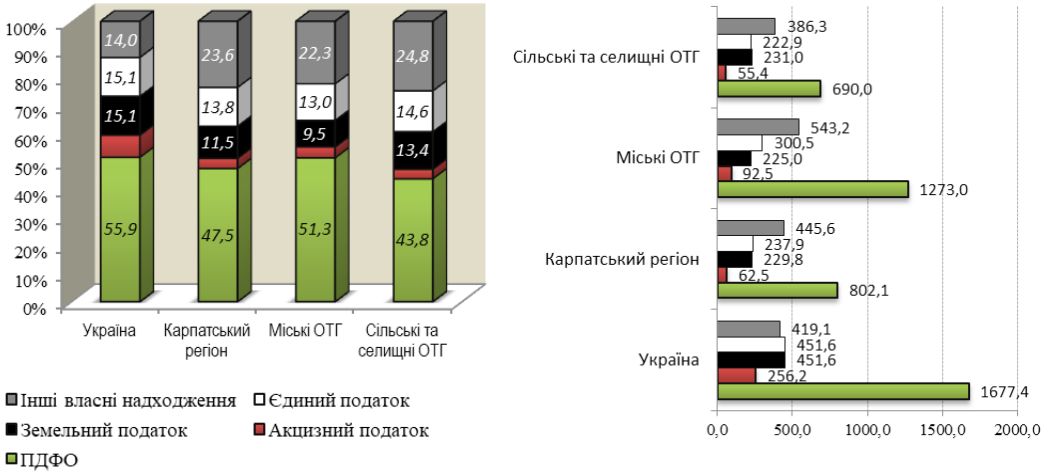

Рис. 5. Структура власних доходів бюджетів міських і сільських ОТГ Карпатського регіону, 2017 р. Побудовано автором.

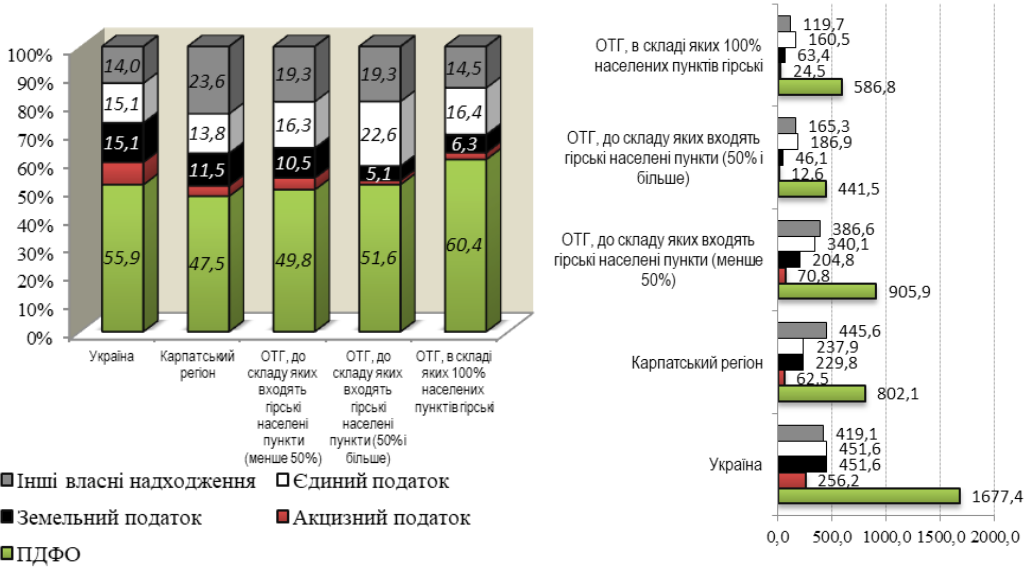

Рис. 6. Структура власних доходів бюджетів ОТГ Карпатського регіону, до складу яких входять гірські населені пункти, 2017 р.

Побудовано автором.

середньоукраїнських, що знову ж таки свідчить про гірший рівень економічного розвитку таких ОТГ.

2. Під час аналізу ОТГ регіону, до складу яких входять гірські населені пункти, виявлено помітно вищу середньоукраїнської питому вагу ПДФО та єдиного податку в складі власних доходів бюджетів таких громад. Причиною таких результатів є незначна частка надходжень від акцизного та земельного податків, що обумовлено специфікою територіального розташування та географічними особливостями таких громад.

Висновки. Таким чином, провівши аналіз особливостей розвитку ОТГ Карпатського регіону, можна дійти таких висновків:

- ОТГ регіону менші за площею, ніж в середньому по Україні (причиною чого є особливості формування адміністративно-територіальних одиниць первинного

- рівня на цих територіях), що свідчить про відсутність в ОТГ співвідносного земельного ресурсу, який є одним з основних активів громади, а отже, впливає на рівень її фінансової спроможності;
- на диференціацію рівня фінансової спроможності ОТГ значний вплив має соціально-економічна диференціація розвитку регіонів; у випадку громад Карпатського регіону на їх економічне становище та фінансове забезпечення впливають нижчі показники ВРП, середньомісячної заробітної плати по регіону та кількості підприємницьких структур, місцеві бюджети областей також характеризуються тенденцією вищого середньоукраїнського рівня дотаційності;
 - у структурі власних доходів бюджетів ОТГ найбільшу питому вагу складають надходження від ПДФО (водночас такий показник суттєво нижчий, ніж в середньому по ОТГ України), хоча під час аналізу надходжень податку на одну особу виявлено вдвічі нижчий показник по ОТГ регіону, ніж по ОТГ України, що свідчить про низький рівень розвитку економіки громад (основним джерелом надходження ПДФО до бюджетів громад є оподаткування працівників бюджетних установ); незначними є питома вага та надходження на одну особу акцизного податку з реалізації підакцизної продукції, єдиного та земельного податків;
 - у складі ОТГ регіону незначна кількість міських ОТГ (менше 1/5 ОТГ) та відсутні громади, що утворені навколо міст обласного значення; це є ще одним чинником низьких показників фінансової спроможності громад регіону, адже саме міста є центрами економічного розвитку та концентрації трудових, фінансових та інших видів ресурсів, а також розвинутого підприємництва, що позитивно впливає на рівень спроможності громади;
 - характерною особливістю ОТГ Карпатського регіону є наявність в їх складі населених пунктів зі статусом гірських (серед ОТГ регіону таких 25%); в умовах аналізу основних показників їх фінансового забезпечення визначено суттєво нижчі показники фінансової спроможності та високий рівень залежності від фінансування з Державного бюджету таких громад, що передовсім свідчить про нижчий рівень їх економічного розвитку та відсутність достатніх ресурсів на його забезпечення .

Список використаних джерел

1. Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2(12). URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf
2. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. Сторонянська І. З. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
3. Жук П. В. Актуальні завдання та шляхи реформування адміністративно-територіального устрою в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. № 1(111). С. 20-25.
4. Козоріз М. А., Кузнєцова А. Я., Сторонянська І. З., Возняк Г. В. *Фінанси регіону: теорія, проблеми, практика*: монографія. Київ: УБС НБУ, 2010. 222 с.
5. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті європейських тенденцій. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2016. № 2. С. 155-171.
6. *Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 2017 рік (у розрізі областей)*. Група фінансового моніторингу. Центральний офіс реформ при Мінрегіоні. Лютий, 2018 р. 48 с.
7. Про статус гірських населених пунктів в Україні: Закон України № 56/95-ВР від 15.02.1995 р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80>

References

1. Batanov, O. V. (2008). Terytorial'na hromada – pervynnyy sub'yekt munitsypal'noyi vlady v Ukraini: ponyattya ta oznaki [Territorial community – the primary subject of municipal government in Ukraine: notions and attributes]. *Visnyk Tsentral'noyi vyborchoyi komisiiyi – Bulletin of the Central Election Commission*, 2 (12). URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf [in Ukrainian].
2. Storonianska, I. Z. (Ed.) (2018). Detsentralizatsiya v Ukraini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriyi: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsynuyannya [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of territories: methodological approaches and evaluation results]: Scientific Report. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

3. Zhuk, P. V. (2015). Aktual'ni zavdannya ta shlyakhy reformuvannya administratyvno-terytorial'noho ustroyu v Ukraini [Actual problems and ways of reforming the administrative-territorial system in Ukraine]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]*: Vol. 1(111) (pp. 20-25). [in Ukrainian].
4. Kozoriz, M. A., Kuznyetsova, A. Ya., Voznyak, H. V., & Storonyanska, I. Z. (2010). *Finansy rehionu: teoriya, problemy, praktyka [Finances of the region: theory, problems, practice]*. Kyiv: UBS NBU. [in Ukrainian].
5. Lunina, I. O. (2016). Byudzhetna detsentralizatsiya v Ukraini v konteksti yevropeys'kykh tendentsiy [Budget decentralization in Ukraine in the context of European trends]. In *Zbirnyk naukovykh prats' Universytetu derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrainy [Collection of scientific works of the University of the State Fiscal Service of Ukraine]*: Vol. 2 (pp. 155-171). [in Ukrainian].
6. Otsinka finansovoyi spromozhnosti 366 OTH za 2017 rik (u rozrizi oblastey) [Estimation of financial capacity 366 OTG for 2017 (in terms of regions)] (2018). Financial Monitoring Group. Central office of reforms in the Minregion. [in Ukrainian].
7. Pro status hirs'kykh naselenykh punktiv v Ukraini [On the status of mountain settlements in Ukraine] (2002). Law of Ukraine, adopted on 1995, Feb 15, 56/95-VR. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

Patytska Kh. O. Problem aspects of forming and development of united territorial communities in Carpathian region.

The paper provides the analytic research of forming of united territorial communities (UTCs) in the regions of Carpathian region (Transcarpathian, Ivano-Frankivsk, Lviv and Chernivtsi regions). The author reveals the peculiarity of united communities in the region – the composition of UTCs includes the settlements that the Law of Ukraine “On the status of mountain settlements in Ukraine” regards as the mountain ones and border communities. Correspondence of the formed UTCs of the region to the criteria of capable territorial communities (number of population, share of basic subsidy, expenditures on managerial apparatus) defined by the Ministry of Regional Development, housing and construction of Ukraine are analyzed and compared to average rates in Ukrainian UTCs. The relevant conclusions are made. Special attention is paid to the impact of the region’s socio-economic development on the peculiarities of forming of UTCs’ internal capacity. The author finds the dependence of the revenues to UTCs’ budgets on the level of their economic development and availability of entrepreneurship structures on their territories. The absence of dependence between personal income per capita in an UTC and its population number is explained based on conducted ranging. The level of socio-economic development of urban and rural united communities is examined. The research proves the presence of substantially lower rates of rural communities’ budget profitability per capita than in urban UTCs due to comparatively high level of cities’ development and their positioning as economic growth centers. Based on the revealed differences in the levels of financial capacity of UTCs that comprise mountain settlements and other united communities in the region and Ukraine in general as well as urban and rural UTCs the author conducts the analysis of the structure of own revenues across the defined groups. The first case reveals the higher share of individual tax and single tax in own budget revenues and insignificant share of revenues from excise and land taxes. The result can be explained by the specifics of territorial location and geographic peculiarities of such communities. Analysis of the features of forming and development of UTCs in Carpathian region contributed to revealing the smaller average area of an UTC in the region compared to the average rate in Ukraine, lack of UTCs’ correlative land resource that is one of the major community assets and the lower rate of individual tax revenues than average in Ukraine testifying to the low level of communities’ economy development.

Keywords: united territorial communities, Carpathian region, mountain territories, own income per capita, economic development.

Патицька Христина Олегівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: pelechata@meta.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2871-7540>), Patytska Khrystyna Olehivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of regional financial policy of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 28.05.2019 р.